

اصول و الگوهای طراحی دبستان در کاشان* (با بررسی نظرات چهارگروه مدیران مدارس، خیرین، مدیران شهری و طراح)

سلمان نقره‌کار^۱، سمانه پارچه بافی^{۲*}

۱- استادیار گروه معماری، دانشکده معماری و هنر دانشگاه کاشان، noghrekar@kashanu.ac.ir

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه کاشان، parchebafi.arch@gmail.com

چکیده

کودکان بر اساس مراحل رشد سنی خود، با توانایی‌ها و خواسته‌هایی متفاوت از بزرگسالان دارای نیازهای بسیار پیچیده‌تری از سطح نیازهای فیزیولوژیک هستند. این نوشتار با فرض این‌که، مدارس و مراکز آموزشی به عنوان بستر تربیت و پرورش کودک با تامین نیازها و خواسته‌های دانش‌آموزان به روند تربیت همه‌جانبه‌شان که شامل رشد فیزیکی، ذهنی-روانی، عاطفی و اجتماعی او کمک می‌کند، به طرح مولفه‌های کیفی فضای مدارس، هم‌چون ایجاد راحتی و دسترس‌پذیری، حضور طبیعت، مشارکت کودکان و تقویت احساس اجتماعی ضمن یادگیری و خلاقیت در استفاده از این فضاها می‌پردازد. در مجموع این مولفه‌ها باعث ارتقای تربیت و پرورش همه‌جانبه کودک دانش‌آموز می‌شود. در نهایت پیشنهادهایی به عنوان اصول طراحی مدارس و مراکز آموزشی برای کودکان ۷-۱۲ سال و با بهره‌گیری از نظرات چهار گروه مدیران مدارس، خیرین، مدیران شهری و طراح ارائه شده است.

این تحقیق به دنبال پاسخگویی به این سوال‌ها است که فاکتورهای محیطی تاثیرگذار بر تربیت کودک دانش‌آموز چیست؟ و باید‌ها و نبایدهای طراحی مدارس مقطع ابتدایی در فضای بسته و باز چیست؟ هدف از ارائه مقاله رسیدن به اصول و الگوهایی جهت طراحی مدارس کاشان می‌باشد. در این مقاله ابتدا به مطالعه کودک و نیازهایش به عنوان بهره‌بردار اصلی و سپس به تاثیرات محیط بر کودک و به دنبال آن مولفه‌های تربیت در مکان مدرسه در محیط‌های بسته و باز پرداخته است. روش به کار رفته در این نوشتار، مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای، بازدید میدانی از نمونه مدارس اجرا شده، حضور در جلسات مشترک با حضور چهار گروه مذکور و گردآوری نظرات آنان می‌باشد و رویکردی توصیفی-تحلیلی دارد. نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که فاکتورهای فیزیکی (رنگ، صدا، نور و ...)، ذهنی-روانی، عاطفی و اجتماعی موجود در فضای باز و بسته (طبیعت و معماری) مانند توجه به نور کلاس‌ها، استفاده از رنگ‌های شاد و کودکانه در فضاها، توجه به مقیاس کودکانه، استفاده از فرم‌های آشنا و نرم، وجود آب، استفاده از طبیعت و ... از عوامل تاثیرگذار محیط بر تربیت کودکان است.

واژه‌های کلیدی: آموزش، تربیت، کودک، رابطه کودک و محیط، دبستان

* این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد سمانه پارچه بافی با عنوان «طراحی دبستان در کاشان با رویکرد کیفیت مکان بر رشد و تربیت جامع دانش‌آموزان (با در نظر گرفتن نظرات مدیران مدارس، خیرین، مدیران شهری و طراح)» و به راهنمایی دکتر سلمان نقره‌کار در گروه معماری دانشگاه کاشان می‌باشد.